

nem admittitur exceptio spoli, si actor in alia causa reum spoliavit, adeo ut probationes super hac exceptione primum noscendae sint, quibus absolutis, reus actori de spolio agenti respondere non cogitur, nisi ab ipso restitutus fuerit, quoniam exceptio spoli ex earum numero est, quae litis ingressum impediunt (2). Exceptio consanguinitatis opponi potest marito, à quo uxor discessit, si illico demonstrari queat (3); si graviolem indagationem postulat, rejicitur, et restitutio decernitur (4). Si actor possessorium, et petitorium cumulat, recusare nequit exceptiones, quae petitorium respiciunt (5).

- (1) Cap. 1 de Restit. spoliat.
- (2) Cap. 2 de Ordin. cognit.
- (3) Cap. 13 de Restit. spoliat.
- (4) Cap. 10 eod.
- (5) Cap. 2 de caus. possess. et propriet.

—14. Simili modo audienda est exceptio deficientis possessionis (1), vel etiam quod quis ad possidendum minime aptus, et idoneus fuit; propterea restituendus non est laicus, qui ex spiritalium possessione dejectus est. Idem sit iudicium de exceptione vitiosae possessionis, cui Jus commune aperte adversatur. Ita qui spoliatus est decimis, quas se in aliena parocia habuisse contendit, non restituitur, nisi primum evidenter ostendat jure se earum possessionem obtinuisse (2). Neque dissimilis ratio est exceptionis privatae occupationis in jure permissae, ac justae defensionis. Licet enim statim vim vi repellere, nec vis illata dicitur ab eo, qui illico rejicientem rursus dejicit (3). Eodem loco est exceptio damni irreparabilis. Ita mulier non statim viro restituenda, si insidias suae vitae factas opponat, sed interim in loco tuto commorari debet (4), nisi maritus idoneam praestet cautionem, per quam illi consulatur (5). Scandali quoque exceptio admittenda, si evidens est; quoniam ut publicae offensio seu scandalum removeatur, Juris regulae negliguntur.

- (1) Cap. 2 de Restit. spoliat. in 6.
- (2) Cit. cap. 2.
- (3) Cap. 12 de Restit. spoliat. L. 3 §. Cum igitur ff. de Vi et vi arm. L. 12 §. 1 ff. Quod met. caus.
- (4) Cap. 8 de Rest. spoliat.
- (5) Cap. 13 eod.

TITULUS XII.

DE MUTUIS PETITIONIBUS.

1. MUTUA PETITIO QUID?—2. QUOMODO FIAT?—3. EJUS FINIS COMPENSATIO.—4. A QUIBUS RECTE PROPONATUR?—5. EJUS EFFECTUS.

1.

DEDUCTUS in iudicium reus non solum armis defenditur exceptionum, sed etiam petere à iudice potest, ut sibi ex actore iusticia exhibeatur; quod fit mutuis petitionibus. Mutua petitio est mutua actio, seu reconventio (1), per quam reus, cognito actoris libello, eundem convenit, et vicissim aliquid ab eo petit. Ita si actor petat decem ex causa mutui, reus vicissim ex testamento petat alia decem, vel amplius, mutua petitio est.

(1) Mutua petitio actio est, non exceptio, ut quibusdam visum, qui tamen à cap. 2 §. 2 de Ord. cognit. aperte refutantur.

2. Si quid igitur causae sit, cur possit reus cum actore agere, eundem potest reconvenire, sive eadem, sive alia sit causa (1), aut in personam, aut in rem actio instituta sit (2). Id vero fit coram eodem iudice, ad quem reus vocatus est, quemque actor repudiare non potest, sive ordinarius sit, sive delegatus (3). Uni reo facultas est proponendae mutuae petitionis, non item actori, ut lites habeant medium quemdam modum; quaeque in iudicio conventionis data est agendi ratio, eadem etiam in reconventionem servanda est. Nam una eademque actoris, et rei conditio esse debet (4).

(1) *Aulh. Consequenter cod. de Sentent. et interloq. c. 1 de ord. cognit. Errat autem Antonius Faber Conject. l. 20 c. 5, contendens, non licere reo actorem ex diversa causa reconvenire.*

(2) Ab omnibus generatim rejecta est opinio Antonii Fabri Conject. l. 20 c. 8, qui subtiliter more suo, sed minus vere demonstrare conatur, eum, cum quo actione in rem actum est, reconvenire non posse.

(3) Cap. 5 de Rescript. in 6. Id vero locum habet, si postulante reconvento datus fuerit delegatus cap. de Mut. petit., quia hic demum obtinet ratio allata in L. 14 c. de Senten. et interloq. repetita in can. 1 c. 3 qu. 8. Si delegatus motu proprio fuerit constitutus: locus reconventioni non est, cum actor iudicem illum non elegerit. Vid. Gonzalez in cit. c. 1 de Mut. petit. n. 10. — * Leg. 20 tit. 4 Partitae III.

(4) Cap. 2 de Mutuis petit.

3. Mutuæ petitionis finis est compensatio (1). Itaque in causis, in quibus compensatio locum non habet, ne reconventio quidem proponi potest. Hujusmodi sunt causæ criminales, in quibus agitur criminaliter (2), quoniam *innocentia, non relatione criminum reus purgatur* (3), præjudiciales (4), depositi (5), spoli, in quibus, uti demonstratum supra est, spoliatus respondere non cogitur, nisi antea restituatur (6), causæ momentaneæ possessionis, quæque celerem exitum postulant (7), denique in negotiis ecclesiasticis coram laico iudice reconventio fieri non potest (8).

(1) Tertullianus Contr. Marcion, l. 2 c. 20 p. 392 ed. Rigaltii Paris. 1675, inquit, Hebræos Ægyptiis ab se vasa aurea, et argentea petentibus opposuisse mutuas petitiones, agentes, sibi etiam deberi mercedem pro labore, atque opera, quam impenderant in dicendis lateribus, in civitatibus, atque in villis ædificandis, quod postea *compensationem* rectissime appellat. Quæ compensatio vel fit ipso jure, vel per exceptionem doli inducitur, vel per mutuam actionem. Nam mutua hæc actione alia actio tollitur, et debitum compensatur, ut est in Capitularibus Caroli M. l. 7 c. 305 col. 730 t. 1 ed. Baluzii Ven. 1772. Ita per *recautionem*, ut inquit Augustinus lib. de Cur. *pro mortuis* c. 11 opp. t. 6 col. 524 ed. cit. *cautio evacuat*, hoc est dissolvitur; et ita per *evacuatoriam*, quam memorat Marculphus Formul. l. 2 c. 27 et 35 apud Baluzium Capitular. Reg. Franc. t. 2 col. 289 et 291 ed. cit. (hoc est per syngrapham, qua creditor confitebatur, suam sibi pecuniam fuisse solutam) *vacua, et inanis permanet obligatio*.

(2) Can. 1, 2, et 4, c. 5 qu. 1, l. 1, et 19 cod. *de His qui accus.*

(3) L. 5 ff. de Publ. jud.

(4) Cap. 1 de ord. cognit.

(5) Cap. 2 et ult. de Deposit.

(6) Cap. 1 de restit. spoliat. in 6.

(7) Glossa in cap. ult. de ordin. cognit.

(8) Confer Glossam in can. 1 c. 5 q. 8 verb. *judicem*, et in c. 4 de *judic.* verb. *non tenet*. — (Nec in causa temporali coram iudice eccl., ex iuribus adductis. N. S.)

4. Cui jus agendi, ei reconveniendi jus est; quoniam reconvenire est agere, ideoque inutiliter reconvenit excommunicatus, quod inutiliter agit (1). Coram arbitraris reconventio fieri non potest, quoniam eorum tantum est iis de rebus judicare, quæ compromissi lege continentur (2).

(1) Cap. 5 de Except.

(2) Cap. 6 de Arbitris.

5. Duo parit mutua petitio, seu reconventio; primum est, ut jurisdictio prorogetur, adeo ut qui coram iudice reconvenit, eundem amplius recusare non possit (1); alterum, ut res utraque, actio scilicet, et reconventio simul uno, eodemque iudicio

cognoscatur (2). Sed ut hæc duo efficiat mutua petitio, initio ipso litis proponenda est, antequam litigantes ad alios judiciales actus progrediantur (3). Nam si reconventio fiat in progressu, aut in exitu litis, prorogabit quidem jurisdictionem (4), sed non etiam efficiet, ut reconventio una cum actione eodem iudicio absolvatur.

(1) Cap. 4 de Mutuis petit. Confer quæ dixi §. 2 not. 3.

(N. S. Leg. 52 tit. 2 *Partit. III.* Verum cave ne idem de incapaci iudice, ac de incompetenti dicendum putes; quum enim in eum consentire partibus interdicatur: *indic. cap. 12 de Foro Compet. cap. 4 de Judiciis*, et leg. 7 tit. 1 lib. 4 *Novis. Compilat.*; inde est, jurisdictionem ejus prorogari non posse.)

(2) Cap. 1 cit.

(3) Reum statim mutuo agere debere, scriptum est in auth. et consequenter cod. de sent. et interloc.; et in clem. 2 §. 1 de verb. signific. dicitur *in ipso litis exordio*. Neque aliud suadet cap. 5 §. 1 de rescript. in 6, ubi verba *eodem durante iudicio* ita sunt intelligenda, ut *apud eundem iudicem* reconventio fieri debeat, non autem ad reconventionis tempus referenda sunt.

(N. S. Reconventio in ipso litis exordio instituenda est; hoc est, ante litem contestatam, vel in continenti: Glossa in *Authent. « Et consequenter verbo « Alioquin » Cod. de Sent. et Interloc.*;—et intra terminum viginti dierum: lex 1 tit. 7 lib. 11 *Novis. Compilat.*)

(4) Cap. 5 de rescript. in 6.

TITULUS XIII.

DE DILATIONIBUS.

1. DILATIO QUID?—2. DILATIONUM DISTINCTIO.—3. QUANDO EX DENTUR?—4. OMNES JUDICII PARTES SCAS HABENT DILATIONES.—5. QUOMODO DANDA SINT?

1.

NIHIL in foro, et judiciis usitatius est dilationibus. Nam eas sæpe reus ad parandas exceptiones, sæpe etiam actor ad probationes confirmandas à iudice petit; idque non initio solum, sed etiam in progressu litis. Dilationem vocamus justum aliquod temporis intervallum, quod litigantibus conceditur ad actum aliquem judiciale commodius expediendum.

2. Dilationes vel à lege dantur (1), vel mutua litigantium voluntate constituuntur, vel à iudice conceduntur. Sed Jus Canonicum tribuendarum dilationum omne fere arbitrium iudici